

Autor dragocjenih studija o hrvatskom jeziku

Obilježnice: Svečana sjednica HAZU u povodu 50. godišnjice smrti jednoga od najvećih hrvatskih jezikoslovaca Stjepana Ivšića

ZAGREB - Jedan od najvećih hrvatskih filologa i jezikoslovaca, akcentolog svjetskoga glasa, Stjepan Ivšić umro je u Zagrebu prije točno 50 godina. Uglednoga jezikoslovca i člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u toj su se prigodi prisjetili akademici na svečanoj sjednici održanoj u ponedjeljak u HAZU.

Akademik August Kovačec, tajnik Razreda za filološke znanosti, čiji je član nekad bio i Stjepan Ivšić, istaknuo je da o Ivšićevu slavističkom i lingvističkom ugledu svjedoči i činjenica da je bio član nekoliko slavenskih akademija. Stjepan Ivšić (Orahovica, 13. kolovoza 1884. - Zagreb, 14. siječnja 1962.) pučku je školu završio u Orahovici, gimnaziju u Osijeku i Požegi, a na Filozofskome fakultetu u Zagrebu studirao je hrvatski jezik i klasičnu filologiju. Usavršavao se u Krakovu, Pragu, Pe-

trogradu, Moskvi i Kijevu. U hrvatsko jezikoslovlje ulazi 1905. godine, još kao student. Među brojnim dužnostima što ih je obnašao tijekom života, bio je i profesor slavistike na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, a jedan od njegovih učenika je i Milan Moguš.

Moguš je na svečanoj sjednici podsjetio da je Stjepan Ivšić 1920. godine primljen kao dopisni član Akademije na prijedlog svoga učitelja Tome Maretića, u Historičko-filološki razred, te da je svoj rad u Akademiji razvio u dva smjera - dijalektološki i slavistički. Ivšić se već tada istaknuo i u proučavanju hrvatskih glagoljskih isprava, a odlazi i u Bugarsku da tamo prikupi građu za staroslavenske spomenike. Osim u znanstvenim, sudjeluje i u mnogim stručnim i organizacijskim poslovima Akademije, a sve mu to otvara put za redovito članstvo. Redovitim članom Akademije postaje sa 45 godina.

Odlazi na istraživanja gradišćanskih i kajkavskih dijalekata, a kao plod tih istraživanja nastaje knjiga »Jezik Hrvata kajkavaca«, Ivšićevo temeljno djelo koje je, prema Moguševim riječima, zasjenilo sve što se dotad pisalo o kajkavskome narječju te bilo polazište i za sva dalja istraživanja.

August Kovačec rekao je da je »Je-

Akcentolog svjetskoga glasa: Stjepan Ivšić

August Kovačec rekao je da je »Jezik Hrvata kajkavaca« jedno od temeljnih djela hrvatske dijalektologije i slavistike u kojemu je Ivšić dokazao pripadnost kajkavskoga narječja hrvatskomu jeziku

zik Hrvata kajkavaca« jedno od temeljnih djela hrvatske dijalektologije i slavistike u kojemu je Ivšić dokazao pripadnost kajkavskoga narječja hrvatskomu jeziku. Znatnu pozornost Ivšić je posvetio i štokavskim govorima, o kojima je objavio nekoliko iznimno važnih studija. Posebno je proučavao akcentuaciju hrvatskih govora i prvi je utvrdio postojanje novoga akuta u sva tri hrvatska narječja.

Godine 1928. Ivšić je sudjelovao u radu državnog povjerenstva za izradu načela zajedničkoga pravopisa hrvatskoga i srpskog jezika. Bio je rektor Sveučilišta u Zagrebu od 1939. do 1943. U vrijeme NDH otklonio je ponudu da bude ravnatelj Hrvatskoga državnog ureda za jezik i zagovarao fonološki pravopis nasuprot službenomu ko-rienskomu.

U proljeće 1945. godine zbog navodne suradnje s neprijateljima osuđen je na izgon iz Zagreba i isključen iz Akademije. Zaključke s Novosadskoga dogovora jedini je potpisao s ogradom: »Ovaj potpis dajem s napomenom da izjava u t. 4 zaključaka ne smije služiti za propagandu ekavskog izgovora na dosadašnjem književnom ijekavskom području.«

Prof. dr. Sanda Ham na skupu je održala izlaganje pod nazivom

»Stjepan Ivšić i hrvatski književni jezik«, ističući da je Ivšić uvijek budno pazio na jezičnu čistoću. Ham je podsjetila i na riječi istaknutoga hrvatskog jezikoslovca Josipa Hamma, koji je u nekrologu Stjepanu Ivšiću napisao da je Ivšić po svojim shvaćanjima bio daleko iznad svoje okoline, a kao čovjek je bio skroman i povučen.

»Ivšić je bio kao gromobran koji je primao udarce politike, a pritom je uvijek čuvao svoj znanstveni kod«, istaknula je Sanda Ham. Predsjednik HAZU, akademik Zvonko Kusić istaknuo je da je Stjepan Ivšić jedan od velikana hrvatske kulture i znanosti i jedan od velikana Akademije, čiji je samozatajni rad utkan u njezin rad. »Od Klaića, Šuleka, Barca, Hamma, Jonkea i Škrebca do Brozovića i Vončine, rijetko koji razred je tako sustavno pridonosio ugledu Akademije kao Razred za filologiju«, istaknuo je Kusić.

Prof. dr. Ranko Matasović govorio je o prinosu Stjepana Ivšića slavenskomu poredbenom jezikoslovlju, a prof. dr. Bulcsú László održao je predavanje »Stjepan Ivšić uživo«. Pretisak Ivšićeve rasprave »Jezik Hrvata kajkavaca«, što ga je priredio Milan Moguš, akademici su ovom prigodom darovali članovima obitelji Stjepana Ivšića. [Sandra Viktorija Katunarić]